

Ανθρωποι και «ανθρωπάκια»

Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ*

Προκάλεσε εύλογη αίσθηση το άρθρο του κ. Αλέξη Παπακλά, «Να συγκριθούν με έναν Κουμάντο» (9/12/2009, «Κ»). Δεν είναι σύνθημα να εγκυβόληται το καθηγητικό κατεστημένο από τον διευθυντή μιας μεγάλης και έγκριτης εφημερίδας ότι, συχνά, αποτελείται από «ανθρωπάκια». Η σύγκριση και μόνο με τον Σβόλο, τον Κουμάντο, ή τον Μάνεση που κάνει ο κ. Παπακλάς είναι αρκετή για να δείξει τη θλιβερή μειονεξία πολλών καθηγητών σήμερα, οι οποίοι αποποιούνται την καθ' ύλην γητική τους ιδιότητα στα πανεπιστήμια (η κύρια ιδιότητα ενός παιδαγωγού) χάριν της ταπεινωτικής ομοιοκαμψίας που χαρίζει αξιώματα, χρήματα και εξαργηρώσιμες δημόσιες σχέσεις.

Ο καθηγητής που έχει επιγνώση της ιδιότητάς του δεν αρκείται να χρησιμοποιεί τον τίτλο του κυρίου για να υπογράψει διοικητικές πράξεις, να αναζητεί πελάτες, ή να ψάχνει κονδύλια από την Ε. Ε., αλλά τον θεωρεί δυσπρόσιτη τιμή που συνεπάγεται υποχρεώσεις. Ο κ. Παπακλάς τονίζει ότι καθηγητές του διαμετρήματος Κουμάντου τους χαρακτήριζε το θάρρος, η τόλη και η παρηγορία. Στην ιδεοτυπική του μορφή ο καθηγητής πάνω απ' όλα ηγείται, βρίσκεται σε διανοητική ετοιμότητα, διδάσκει όχι μόνο από το βήμα αλλά και με το ήθος του. Όταν «τη θέση των καθηγητών με κεφαλαίο Κ» παίρνουν «πολλές φορές "ανθρωπάκια"», λέει ο κ. Παπακλάς, «που φοβούνται ακόμη και τον ίσκιο τους» και ζοδεύουν όλη τους την ενέργεια να συναλλάσσονται με φοιτητικές παρατάξεις, κόμματα, ακόμη και με βίαιους τραμπούκους, τα πανεπιστήμια παρακαμάζουν.

Οι καθηγητές-πρότυπα που αναφέρει ο κ. Παπακλάς ήταν διατεθειμένοι να ρισκάρουν, να συγκροτούσαν με τους ισχυρούς, δεν επεδίωκαν να είναι αρεστοί. Τα «ανθρωπάκια», αντιθέτως, έχουν μάθει στη διαπλοκή, τους ενδιαφέρουν κυρίως τα αξιώματα, προσκολλώνται στους ισχυρούς, κάνουν ραμφέτια (δικά τους ή και άλλων). Το βλέπεις ξεκάθαρα στο λόγο τους, ακόμα και στη γλώσσα του σώματός τους. Για ποιον να αποτελέσουν πρότυπο αυτοί οι άνθρωποι; Τι είδους πρότυπο μπορεί να είναι ο πρύτανης που προλαμβάνει τα παιδιά του στο πανεπιστήμιο, που μεσολαβεί για μεταγραφές παιδιών πολιτικών (για να μεσολαβήσουν κι αυτοί με τη

σειρά τους να προσληφθούν συγγενείς του στο Δημόσιο), που βροτοφρονιάζει στα ΜΜΕ ότι θα παραιτηθεί αλλά δεν το κάνει, που παραιτείται τελικά με ένα χρόνο καθυστέρηση, ανακοινώνοντας την «ψυχική εκμείνεσή» του; Φαντάζεστε έναν Κουμάντο, έναν Μάνεση ή έναν Καράγιωργα να παραιτείται γιατί έχασε το κουράγιο του, γιατί τον «εκμείνεσαν ψυχικά» οι διώκτες του;

Σε απάντησή του στο άρθρο του κ. Παπακλά, ο αντιπρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Καράκωστας (10/12/2009, «Κ») διατείνεται ότι «ανθρωπάκια» υπάρχουν παντού. Αφροπλιστικός ισχυρισμός! Ο κ. αντιπρύτανης δεν αντιτίνει ένα συγκεκριμένο επεισόδιο, απλώς

Οι καθηγητές-πρότυπα ήταν διατεθειμένοι να ρισκάρουν, να συγκροτούσαν με τους ισχυρούς, δεν επεδίωκαν να είναι αρεστοί.

γενικεύει: εφόσον υπάρχουν ανθρωπάκια παντού, γιατί όχι και στα πανεπιστήμια; Στατιστικά μιλώντας έχει δίκιο, αλλά αυτό το επεισόδιο είναι τόσο σαθρό όσο αυτό συνδικαλιστών εφοριακών οι οποίοι αντιτίνουν ότι σε κάθε επαγγελματικό χώρο υπάρχουν διεφθαρμένοι, άρα και στην εφορία - όπερ έδει δείξει! Τέτοιοι σοφιστικοί συλλογισμοί προβάλλονται από τις επιμέρους εξουσίες για να συγκαλύψουν: αποκρούουν τη συγκεκριμένη κριτική που τους ασκείται, μεταθέτοντας το επεισόδιο σε ένα ευρύτερο πεδίο, έτσι ώστε η συγκεκριμένη επικρινόμενη συμπεριφορά να καθεί μέσα στη γενικότητα. Οι συλλογισμοί που συγκαλύπτουν, απο-ηθικοποιούν το επίμαχο θέμα, ανάγοντάς το σε κάποια αναλλοίωτη ανθρώπινη φύση, η οποία εκδηλώνεται μέσα από τον νόμο των μεγάλων αριθμών!

Αντίθετος, αυτός που παίρνει την κριτική στα σοβαρά διαλέγεται μαζί της, τη θεωρεί ευκαιρία να αναστοχασθεί τις πρακτικές του κλάδου του, και να αναδιατυπώσει τις παραμέτρους που επηρεάζουν τη συμπεριφορά του. Ο αντίλογός του δεν έχει στόχο να συγκαλύψει, αλλά να θέσει τους όρους ενός ηθικο-κοινωνιολογικού προβληματισμού που αποσκοπεί να φωτίσει

τις επικρινόμενες συμπεριφορές, να διερευνήσει πώς γεννώνται και πώς μεταβάλλονται. Ο κ. Καράκωστας παραδέχεται ότι υπάρχουν καθηγητές «ανθρωπάκια», αλλά δεν μας λέει ούτε πώς παράγονται, ούτε πώς διαιωνίζονται, ούτε τι συνέπειες επιφέρουν στην ακαδημαϊκή λειτουργία.

Ουδώς με εκπλήσσει. Με ελάχιστες εξαιρέσεις (σαν κι αυτή του πρύτανη του Πολυτεχνείου Κρήτης) δεν θυμάμαι ποτέ άκουσα για τελευταία φορά έναν ηθικά σταβρό λόγο από πρύτανη ελλαδικού πανεπιστημίου. Η συστηματική έλλειψη παρηγορίας είναι ευεχέγητη. Άνθρωποι που συναλλάσσονται με τις κομματικές νεολαίες για να εκλεγούν σε πανεπιστημιακά αξιώματα, είναι δύσκολο να διατηρήσουν το θάρρος της γνώμης (αν το είχαν). Προτιμούν τις διπλωματικές υπεκφυγές, τη σιγουριά του ξύλινου λόγου, τις «ισοροπίες». Ηγούνται των ιδρυμάτων τους κατ' όνομα, στην ουσία διαχειρίζονται την ακαδημαϊκή αθλιότητα. Δεν ξέρουν ούτε πότε, πώς και για ποιον λόγο να παραιτηθούν!

Αν στα σημερινά πανεπιστήμια στην Ελλάδα κυριαρχούν άνθρωποι υποδεστέροι του ηθικού αναστήματος του Κουμάντου και του Μάνεση, είναι γιατί δεν υφίσταται ακαδημαϊκή κοινότητα ως τέτοια, αρθρωμένη γύρω από συστατικά της κοινότητας «ενδογενή αγαθά», με εμπροδωμένα «κρίτηρια αριστείας» που καθοδηγούν ανθρώπινες συμπεριφορές στο εσωτερικό της. Οι ρομαλέες κοινότητες θεσιμούν και τον κατάλληλο ηγετικό ανθρωπότυπο. Οι εκφυλισμένες «κοινότητες» αναδεικνύουν «εξωγενή αγαθά» (χρήματα, αξιώματα, σταδιοδρομισμό), ανέναντι τον κατακερματισμό, και θεσιμούν επιμεριστικές (συνήθως ιδιότελες) συμπεριφορές.

Το «δημοκρατικό» πανεπιστήμιο είναι η πιο μεγάλη φούσκα της μεταπολιτεύσεως. Τι συντηρούν εργαλειακά καθηγητές «ανθρωπάκια», συνδικαλιστικές ολιγαρχίες και αδιάφοροι και άτομοι πολιτικάντιδες. Δεν πρόκειται να σπάσει σύντομα γιατί, όπως έλεγε ο Βιάλεμ Ράικ, τα κάθε λογής «ανθρωπάκια» προτιμούν τη σιγουριά του κομφορμισμού και τα χνότια της αγέλης, από τον «κίνδυνο» της ελευθερίας.

* Ο Χαριδημύς Κ. Τσούκας είναι καθηγητής στο ALBA και στο Πανεπιστήμιο Warwick.

Ανθρωποι που συναλλάσσονται με τις κομματικές νεολαίες για να εκλεγούν σε πανεπιστημιακά αξιώματα, είναι δύσκολο να διατηρήσουν το θάρρος της γνώμης.